

УМОВИ ФОРМУВАННЯ ДИТЯЧОГО ХОРЕОГРАФІЧНОГО КОЛЕКТИВУ

У статті йдеться про психологічні та педагогічні умови створення дитячого хореографічного колективу, розглядається поведінка дітей у хореографічному колективі та аналізується зародження і розвиток мотивів занять танцями.

Ключові слова: колективна творчість, виховання, хореографічний колектив, мотиви занять танцями.

Постановка наукової проблеми. За роки незалежності України в теорії і практиці культури актуальними стали питання щодо пріоритетних тенденцій, що простежуються як на рівні універсальних ознак, так і притаманних розвитку сучасної хореографії, що є важливим чинником всебічного формування особистості. Розширення хореографічних технологій, поява нових жанрів (танець, композиція, шоу-вистава тощо) значною мірою сприяють появі хореографічних колективів інноваційного спрямування, зокрема дитячих. Оскільки емоційний аспект свідомості, естетичні ідеали особистості є первинні стосовно інтелекту, у формуванні духовного світу дитини, актуалізується виховний потенціал музично-хореографічного мистецтва. Сучасне хореографічне виховання дітей набуває системного характеру.

У науковій літературі розробка проблеми створення дитячого хореографічного колективу репрезентована працями О.С. Голдрича, С.Л. Зубатова, Б.М. Колногузенка, О.В. Мартиненко, П.І. Фриза.

Мета статті – розкриття основних умов формування дитячого хореографічного колективу, стереотипів поведінки в ньому та мотивів дітей занять танцями.

Виклад основного матеріалу. Робота педагога-хореографа, вихователя як колективу, так і окремих дитячих душ є безкінечно складною. Якщо враховувати поєднання характерів у кожній конкретній групі вихованців, то вона завжди потребує творчого підходу [1]. Саме тому хореографічний колектив має виконувати головну роль у формуванні й розвитку особистості і без нього виховати дитину як особистість дуже важко, а інколи взагалі неможливо. При формуванні колективу необхідно врахувати результати відбору дітей до хореографічних класів. Потрібно поділити дітей на групи таким чином, щоб вони мали приблизно подібні можливості і психолого-фізіологічні особливості, тоді можна розраховувати на ефективне навчання і створення сприятливого для творчості клімату у колективі [4].

Теоретичне визнання й експериментальне підтвердження отримало, наприклад, положення про те, що особистістю людина не народжується, а стає. Багато що в людині позитивного дійсно отримується в різних колективах у результаті спілкування й взаємодії з людьми, проте далеко не все [6]. Для того, щоб особистість виховалась, необхідно позбутися всіх перепон, які існують на шляху її розвитку.

Як же перебудувати систему виховання, зробивши її більш відповідною вимогам часу? Перш за все необхідно відмовитися від двох догм: права колективної думки бути переважаючою над думкою окремо взятої особистості і, нібито, однозначного головного впливу реального колективу на особистість. По-друге, не можна стверджувати, що будь-яка дія дитини, не розрахована на інтереси дитячого чи педагогічного колективу, є шкідлива для суспільства. Доцільно фактично урівняти у педагогічних правах і обов'язках особистість і колектив, дитячий і педагогічний колективи, вихователя й вихованця. На ділі це означає надання права не тільки дорослому, а й колективу чогось вимагати від дитини як особистості. Проте дитина має право висувати вимоги до колективу та до технічно правильного виконання в ансамблі складної лексики танцю всіма учасниками творчого процесу; окрім того, вона може залишатися при своїй думці, якщо колектив чи педагог-хореограф порушують, на її погляд, творчий підхід до правильного виконання хореографічної композиції. Також не тільки окрема особистість має брати на себе певні обов'язки перед колективом і виконувати їх, але і колектив має чіткі і рівні обов'язки перед кожною дитиною. Нарешті, необхідно повністю відмовитися від думки про те, що поза реальним колективом особистість сформуватися не може.

Психологічне виховання у колективі означає формування і зміну соціальної установки, яка має три компоненти: знання, емоції та дії. Відповідно виховання соціальної установки зводиться до зміни однієї або декількох їх складових. Педагогічна дія на соціальну установку колективу включає чотири стадії: привернути увагу дітей до певного завдання, пробудити їх інтерес, запропонувати нову інформацію і переконати [3].

Щоб привернути увагу дитячого колективу до вирішення певного завдання, необхідно педагогу чітко продумати, в якій послідовності і в якій формі він поставить перед колективом

проблему, яку необхідно вирішити. Привертання уваги залежить відемоційного забарвлення завдання та переконання самого педагога унеобхідності його вирішення.

Переконуюча аргументація є другим кроком, після привертання уваги, на шляху формування або зміни соціальної установки. Навіть якщо переконання базується на добре підібраній сукупності фактів, спосіб їх надання дітям може суттєво вплинути на результати переконань. Наприклад, дитяча уява костюмованих образів танців із казок не завжди співпадає з баченням цих же костюмів керівникомколективу. Тому що керівник має враховувати не тільки естетичний вигляд, а й зручність костюму під час виконання хореографічних комбінацій та цілісність всього хореографічного твору на сцені. Багато чого в ефективності педагогічної дії з використанням аргументації залежить від того, наскільки вчитель показує вихованцям, що дійсно він бажає їх переконати, а також від того, як він особисто відноситься до вихованців.

У кожному хореографічному колективі є свої норми і правила поведінки. Це і вітання перед початком занять із учителем, що супроводжується певним реверансом без зайвих слів; ставлення виконавця до екзерсису, як біля станка, так і на середині залу; поведінка під час переодягання, як перед початком уроку, так і в кінці; гігієна кожної дитини; зачіскапід час занять та концерту тощо. Готовність додержувати норм колективу залежить від рівня його привабливості для окремих осіб. Крім того, тут діє тенденція донаслідування й підпорядкування, а часто і сила навіювання [2].

Приймання групових норм і підкорення тискові колективу має свої позитивні аспекти. Часто це означає засвоєння цінностей, створених багатьма поколіннями. Такими, наприклад, є моральні норми, принципи чесної поведінки, навички культурної поведінки в різних ситуаціях, порядність.

Так праця однієї дитини, члена колективу, знаходить загальноколективне, майже загальнолюдське значення і служить для особистості джерелом морального задоволення, дитина відчуває, що вона необхідна як виконавець-актор художньому колективу. Звідси ще одна важлива ознака колективу: повагадо праці, якою б вона не була, коли виконавець усвідомлює це через фізичне навантаження та емоційні переживання на сцені. Зрозуміло, коли дитиназнає ціну праці, їй легко подумки поставити себе на місце іншої. У хореографічному колективі це не викликає особливих труднощів, коли, в основному, діти вивчають одну хореографічну комбінацію. У когось виходить краще, у когось гірше. Проте у справжньому колективі панує атмосфера взаємовиручки, взаємодопомоги, взаємонавчання.

Що має робити педагог у практичномуплані, стверджуючи домінанту праці у групі вихованцівпри формуванні колективу? Варто у хореографічній педагогіці розробити щось на зразок "ділових ігор" для дітей, щоб навчальний процес урізноманітнитиі зробити більш очевидним вклад кожного учня у працюколективу. Зрозуміло, що праця є основою формування колективу і що в такій атмосфері педагог стимулює спілкування з дітьми на діловому рівні. Тому майстерність педагога в тому, щоб, створюючи психологічний клімат працелюбства і ділового спілкування у колективі, вміло перемежувати справу згрою і стимулювати у дітей пориви до духовного спілкування. У той же час педагогу необхідно пам'ятати, що діти часто морально незрілі і мають перед очима не завжди гарні приклади для наслідування. Якщо це так, то виховання слід доповнювати психологічною корекцією спілкування учнів, їх виховання у плані людинознавства, розвитку у них культури спілкування [5].

Основними умовами формування дитячого хореографічного колективу є: 1) ефективний відбір до хореографічних класів дітей; 2) дотримання єдиних вимог до всіх членів колективу; 3) створення умов для індивідуальної творчості кожної дитини; 4) формування раціональних та емоційних соціальних установок педагогом-хореографом; 5) заохочення до співпраці неформального лідера колективу; 6) спільна праця колективної творчості; 7) проведення психокорекції з дитячим колективом, якщо в цьому виникає необхідність; 8) зовнішній вплив соціально-економічного середовища.

Зародження і розвиток мотивів занять танцями відбувається у декілька етапів.

I етап починається з моменту, коли батьки віддають дитину до хореографічної школи. Саме в цей період зароджується і починає розвиватись відчуття обов'язку перед батьками, вчителем, товаришами, адже від дитини всі очікують певних результатів.

II етап – це формування звички займатись танцювальним мистецтвом. Зазвичай цей період короткий, інколи не усвідомлюється самою дитиною.

III етап – це етап зрілості, свідомого заняття хореографією. В цей період дитина починає відчувати потребу в заняттях. Чітко усвідомлює і підтримує поставлену перед колективом мету. На цьому етапі вже сформована потреба в заняттях танцями [3].

Висновки. Отже, в основі роботи дитячого хореографічного колективу має бути творчість самих дітей і педагога-хореографа. Творчий процес передбачає вирішення певних проблем поставлених перед дитячим хореографічним колективом. Творчість дітей може проявлятися у прагненні бути корисними колективу, знайти способи виконувати свою справу краще, побачити в ній більше, ніж інші, вміти використати свої спостереження і досвід, подолати перешкоди тощо. Творча робота дітей – це не каторжна праця, а джерело задоволення. Не відчуваючи задоволення від самого процесу діяльності дуже важко працювати і вчитись. Тож нічого дивного немає в тому, що значних результатів досягає лише той хореографічний колектив, у якому діти люблять і цінують свою роботу.

Використані джерела

1. Голдріч О. С. Методика роботи з хореографічним колективом / О.С. Голдріч. – Львів: Каменярь, 2002.
2. Зубатов С. Л. Методика роботи з хореографічним колективом / С.Л. Зубатов. – К. : ІПКПК, 1997.
3. Кирилюк В.М. Педагогічні основи формування дитячого хореографічного колективу / В.М. Кирилюк – Ніжин: Видавництво НДУ ім. Миколи Гоголя, 2006. – 63 с.
4. Кирилюк В.М. Педагогічні принципи і методи відбору дітей до хореографічної школи / В.М. Кирилюк. – Ніжин: Видавництво НДУ ім. Миколи Гоголя, 2007. – 31 с.
5. Колногузенко Б. М. Методика роботи з хореографічним колективом. Частина 1. Хореографічна робота з дітьми : [навч.-метод. посіб.] / Б.М. Колногузенко. – Х. : ХДАК, 2004.
6. Фриз П. І. Теорія і методика хореографічної роботи з дітьми: [навч.-метод. посіб. для студентів спеціальності "Хореографія"] / П. І. Іванович Фриз. – Дрогобич : ДДПУ, 2006.

Kyrylyuk V.M.

CONDITIONS OF FORMATION CHILDREN DANSE GROUPS

The article deals with the psychological and pedagogical conditions for the creation of children's choreographic collective behavior seen children in dance groups and analyzes the emergence and development of motifs dance classes.

Key words: *collective creativity, education, dance team, dance classes motives.*

Стаття надійшла до редакції 12.11.2013 р.